

svoje spoznal i na Krštenju svojom krvlju označio. Mi ne pripadamo boljem dijelu stada. Mi smo slabi i grešni. No ti si nas kao svoje spoznal. Ti si nas ljubio. Daj da uvijek ostanemo na tvojem dobrom pašnjaku. Daj da se hranimo tvojim misterijima i tebe na putu po pustinji života slijedimo dok nas tvoja ljubav ne uvede u tor Očev!

Emiliana LOEHR

POVELIČAN V NEBESIH, A OBENEM PRI NAS

1. SEDENS AD DEXTERAM PATRIS

a) Liturgija večkrat ponavlja navedeno rečenico. Najdemo jo, navadno s parafrazo, v brevirju in misalu. V brevirju jo dobimo v himni »TE DEUM«: Tu ad dexteram Dei sedes — in gloria Dei Patris. Dalje v primi (ad R. br.): Qui sedes ad dexteram Patris — miserere nobis. Na tem mestu fraza izostane v adventnem in velikonočnem času, ko se zamenja z drugo, ki nekako bolje ustreza skrivnosti Gospodevega življenja tiste dobe, sicer pa se z redkimi izjemami ponavlja leto in dan. V misalu se fraza ponovi v himni »Gloria«: Qui sedes ad dexteram Patris — miserere nobis z lepo parafrazo: Quoniam tu solus Sanctus, tu solus Dominus, tu solus Altissimus, Jesu Christe. Dalje v mašni veroizpovedi: Et ascendit in coelum, sedet ad dexteram Patris s parafrazo: Et iterum venturus est, cum gloria, iudicare vivos et mortuos, cujus regni non erit finis. Končno je vložena v hvalospev na čast Sv. Duhu: Qui ascendens super omnes coelos, sedensque ad dexteram Patris, promissum S. S. in filios adoptionis effudit. Fraza se ponavlja v brevirju in misalu še v raznih drugih inačicah. Najbolj pogostna in običajna med njimi je: Kyrios — Dominus.

Večkratno in dnevno ponavljanje ene in iste fraze v liturgičnih knjigah ima svoj smisel in pomen. Liturgija opozarja, da v njej živi in deluje Kristus, tisti, ki poveličan sedi na Božji desnici.

b) Sv. pismo je izvirno mesto rečenice. Najdemo jo že v S. Z. »Gospod je rekel mojemu Gospodu: »Sedi na mojo desnico, dokler ne položim tvojih sovražnikov za podnožje tvojih nog« (Ps 109, 1). Po pričevanju Kristusa se psalmistove besede obračajo na njega samega, ki mu je Zmagovavcu nad satanom,

grehom in smrtjo odkazano častno mesto v nebesih. Božja desnica je metafora za Božjo moč. V tem smislu se izraža psalm 117, 16: »To je glas radosti in rešitev v šotorih pravičnih«; »Desnica Gospodova je mogočno delovala.« Božja desnica je tudi simbol Božje stvariteljske sile: »Moja roka je utemeljila zemljo in moja desnica je razpela nebo« (Iz 48, 13).

Se bolj pogosto se rečenica ponavlja v N. Z. Zlasti spada v okvir evangelija sv. Marka. Iz evangelija po Marku vstaja pred nami podoba Gospoda Jezusa — Božjega Leva, mogočnega v besedi in delih, kako razodeva svojo Božjo moč in svojo kraljevsko oblast nad silami pekla in vse prirode in zmaga v puščavi človeške nevere, sedaj pa v moči Božje desnice deluje z nebes.« (Prim. dr. J. Aleksič, Kristus in njegovo kraljestvo, II. del, str. 78).

Rečenica prav tako spada v okvir pisem sv. Pavla, ki je med vsemi apostoli najbolj občutil moč poveljčanega Gospoda. N. pr.: »Kakšno je delo silne njegove moči, ki ga je storil v Kristusu, ko ga je obudil od mrtvih in ga posadil na svojo desnico v nebesih nad vsako vladarstvo in oblast in moč in gospodstvo in vsako ime, ki se imenuje ne le na tem svetu ampak tudi na prihodnjem; in je vse podvrgel njegovim nogam in njega je kot glavo čez vse dal Cerkvi, ki je njegovo telo, polnost njega, ki vse v vsem napolnjuje.« (Ef 1, 20—23). »On, ki je odsvit njegovega (Očetovega) veličastva in podoba njegovega bitja ter nosi vse z besedo svoje moči, je dovršil očiščenje grehov, sedel na desnico veličastva ter postal toliko višji od angelov, kolikor odličnejše ime je dobil mimo njih« (Hebr 1, 3—4). »Glejmo na voditelja in dopolnitelja vere, na Jezusa. Ta je namesto veselja, ki ga je čakalo, s preziranjem sramote pretrpel križ, in sedel na desnico Božjega prestola. Pomislite vendar nanj, ki je od grešnikov prenesel toliko nasprotovanja zoper sebe, da ne omagate, utrujeni v svojih srcih« (Hebr 2, 2—3). »Če ste s Kristusom vstali, iščite, kar je zgoraj, kjer je Kristus, sedeč na Božji desnici« (Kol 3, 1).

Naj zadostujejo navedena mesta iz Pavlovih pisem, da spoznamo, kako se apostolove misli neprestano gibljejo in zaposlujejo z vstalim in poveljčanim Kristusom, sedečim na Božji desnici.

Rečenico najdemo tudi pri sv. Luku. Evangelist jo Kristusu samemu polaga v usta: »Odslej (po vstajenju) bo Sin človekov sedel na desnico Božje moči« (Lk 22, 69). In enako sv. Štefanu: »Glejte, vidim nebesa odprta in Sina človekovega stoječega na Božji desnici.« (Adp 7, 56). Enako pri sv. Petru:

»Jezus Kristus ki je šel v nebesa in je na Božji desnici ter so mu podrejeni angeli, oblasti in moči« (1 Pet 3, 22).

c) Kristus sedi na Božji desnici je torej biblična prispodoba za slavo in moč in oblast, pi jo ima v človeški naravi poveljani Kristus v nebesih.

Naš Gospod je v svojem zemeljskem življenju ljubil skrito in ponižno življenje. Skrit je živel v Nazaretu do svojega javnega nastopa. Svetu se je še posebej umaknil za 40 dni in noči, ko se je v samotni puščave v molitvi in postu pripravljaj na javno delovanje. Tudi v javnem delovanju se je umikal množicam, da je molil.« Istočasno razodeva silno moč. »Odkod ima te moči? Ali ni to sin tesarjev?« sprašujejo njegovi rojaki v Nazaretu. (Mt 13, 55). Svojo moč kaže v boju s satanom, ko skušnjavca odžene od sebe, ko ga izganja iz obsedencev, ko oznanja evangelij »sicut auctoritatem habens«, ko obračunava z voditelji judovskega ljudstva, ko dela čudeže, ko se v daritvi življenja ne straši ne trpljenja ne smrti.

Njegova moč se stopnjuje, ko po vstajenju preide v novo življenje. Da bi ga za vedno konfinirali v grobu, sovražniki pred grob zavale velik kamen, ga zapečatijo s cesarskim pečatom in zastražijo s cesarsko stražo. Toda Gospoda ne zadržijo v grobu ne kamen ne pečati ne straža. Kljub vsemu pride iz groba. Poveljani. Vzvišen nad vse zakone narave. Prikazuje se učencem zdaj v mesenem zdaj v poveljanem stanju. Kot vrtnar se prikaže Mangdalen, kot popotnik učencema na poti v Emavs, kot poveljani Gospod učencem v dvorani zadnje večerje. Tomaža potrди v veri, Petra postavi za vrhovnega pastirja jagnjet in ovac. Višek doseže njegova moč na zemlji, ko razpošlje apostole po vsem svetu učiti in krščeovat vse narode in izjavlja, da mu je dana vsa oblast v nebesih in na zemlji. Kaj sličnega ni videl svet doslej in ne bo videl poslej. Mrlič, ki pride iz groba, je poln življenske moči, podjetnosti, energije, dinamizma. Apostolom in njih naslednikom obljubi, da jih bo spremljala njegova dinamična navzočnost v osvojitvi sveta. Štirideseti dan po vstajenju se Gospod vrne v nebesa, od koder je bil prišel, in sede na Božjo desnico. Sedaj je v Božji sferi. Sedaj mu je tudi kot človeku podvrženo vse stvarstvo: nebeško in kozmično, razumno in nerazumno, duhovno in materialno, živo in mrtvo. Sedaj ima naziv: Kyrios — Dominus, kakor ga je v S. Z. imel samo Jahve.

Od Božje desnice skupno z Očetom svoji Cerkvi pošlje Sv. Duha — moč z višave. Nekoč plahi apostoli postanejo neustrašeni. Oznanjajo evangelij in so veseli, če smejo za Gospo-

dovo ime trpeti. Prestopijo ozke meje Palestine in si utarejo pot v širni svet. Ustanavljajo cerkvene občine med pogani in izbere Rim za sedež vrhovnega cerkvenega poglavarja. Skličejo apostolski zbor v Jeruzalem in rešujejo vprašanja, ki se porajajo ob vstopu Cerkve v poganski svet. Začno pisati zgodovino Cerkve, ki je slavna tudi zaradi nekaterih neslavnih poglavij. Cerkev, šibka zaradi človeškega elementa v njej, pred očmi poveličanega Kristusa raste in premaguje svoje notranje in zunanje sovražnike. Sposobna je, da se prilagodi, večkrat v trpljenju, vsakemu času, vsakemu narodu, vsaki kulturi, ne da bi pri tem trpel njen značaj ustanove, ki nadaljuje na zemlji odrešilno delo Kristusovo.

Poveličani Kristus po Sv. Duhu svoji Cerkvi izbira njene vidne poglavarje in jih navdihuje, da spoznavajo svoje zgodovinske naloge ter jih rešujejo bolj ali manj spretno, kakor so pač tudi sami pripravljani. V vseh časih obuja duhovniške in redovniške poklice, ki pa so odvisni tudi od duhovnega vzdušja, v katerem narodi žive. Duhovno oblikuje svetnike, ki Cerkvi kažejo nova pota in ji pomagajo prebresti krize, ki se v njih znajde zaradi nepopolnosti njenih udov. Vzgaja in vodi na pota popolnosti vernike, ki mu iskreno odpro svoje srce.

Od Božje desnice Kristus tke zgodovino prenovljenega človeštva, zakaj njegovi so časi in vekovi, njegova je slava in oblast na vekov veke. On je Gospod nad gospodi in Kralj nad kralji. Njegovim načrtom morajo služiti vsi, tudi tisti ki se mu upirajo. On je, ki izbira in odbira, ki sprejema in zameta.

Poveličani Kristus bo prišel ob koncu sveta z veliko močjo in slavo soditi žive in mrtve. Pred seboj bo tedaj zbral h končnemu obračunu vse ljudi. Ločil jih bo po moralni kvaliteti, kakor pastir loči ovce od kozlov ali ženjica ljujko od pšenice. Tedaj bo on, prihajajoči od Božje desnice, na svojo desnico povabil izvoljene (Mt 25, 33—34), zavržene pa bo postavil na svojo levico, da jim bo zaklical: »Ne poznam vas! Proč izpred mene, prekleti, v večni ogenj.« (Mt 25, 13 in 41).

Poveličani Kristus kraljuje, zmaga in vlada. Kakor pa je sam zaznamovan z znaki trpljenja in smrti, tako dopušča, da tudi človeštvo, zlasti pa njegova Cerkev in njegovi skrivnostni udje, vsi skupaj in vsak posebej, gredo skozi ogenj trpljenja. Trpljenje ima v njegovih načrtih odrešilno in čistilno moč. Trpljenje človeka trga od tega sveta in ga očiščuje od greha. Šele v trpljenju očiščenemu postane smrt prag, čez katerega stopi v lepše in boljše življenje.

Poveličani Kristus torej ni vladar, ki se je zabarikadiral v svojem nebeškem gradu in se ne briga več za marnje tega sveta. Nasprotno! Z izredno dejavnostjo posega v svet in uravnava njegov tek — *dirigit mundi cursum* (pr. 4. pobink. ned.).

2. PRAESENS IN AUGUSTISSIMO EUCHARISTIAE SACRAMENTO

a) Kristus je umrl in vstal in sedaj poveličan živi v nebesih. Ker stvarno živi v nebesih, je tudi skrivnostno navzoč v evharistiji. Ako bi bil Kristus mrtev, evharistije kristjani ne bi imeli.

Kristus živi v večni slavi kot duhovnik in žrtev, zato se more njegova kalvarijska daritev evharistično obnavljati na zemlji. Nebeščani uživajo njega, ki je vstal od mrtvih in ne umrje več, zato ga morejo tudi zemljani uživati v evharistiji. Sv. Tomaž Akv. poje: »*Ecce, panis angelorum, factus cibus viatorum.*«

Kristus živi ob Božji desnici po svoji Božji in po svoji človeški poveličani naravi, z dušo in telesom, s krvjo in mesom. Prav tako živi tudi v evharistiji. Evharistija je zato spomin na Gospodovo trpljenje in smrt, *memoriale mortis Domini* (sv. Tomaž Akv.), je pa tudi spomin na Gospodovo vstajenje in poveličanje. S postavitvijo evharistije je Gospod dosegel, da njegova smrt in poveličanje ne bosta nikoliko pozabljena. »*Dokler ne pride*« (1 Kor 11, 26), vse dotlej bo evharistija ohranjala spomin na Gospodovo smrt in poveličanje.

b) Kakor ob Božji desnici tako je tudi v evharistični liturgiji Kristus na poseben način pričujoč s svojo Božjo močjo, kakor se spodobi zanj, ki je Zmagavec nad duhovno in telesno smrtjo. V evharistični liturgiji Kristus po svojem evangeliju poučuje vernike, po svojem duhovniku obnavlja združen s svojim skrivnostnim telesom, na nekrvav način svojo kalvarijsko daritev; s svojimi skrivnostnimi udi Boga slavi in zahvaljuje, mu zadostuje za grehe sveta in ga prosi; daje jim samega sebe v duhovno jed in pijačo; napolnjuje jih s svojim Duhom; vabi jih, naj hodijo za njim posnemajoč njegove kreposti in noseč svoj križ v upanju na prihodnjo slavo, ki bo razodeta nad nami.

Splošna pa je tožba v naših dneh, da je masa kristjanov pasivna, nezmožna za velike verske podvige, kakor so jih poznale prejšnje dobe. Masa kristjanov je danes »*dremajoča*«

Cerkev, nedovzetna za verske navdihe. Kako naj to vskladimo z dinamično Kristusa, ki skozi stoletja, in tudi danes, evharistično živi v Cerkvi?

Temu sodobni kristjani niso sami krivi in to govori v njihovo opravičenje. Ne smemo se zato nanje jeziti, pač pa moramo spremeniti njih duhovno razpoloženje, ki ga je med njimi ustvaril dolgi zgodovinski razvoj.

Najprej so verniki zgubili žive stike z evharistično liturgijo zaradi njim nerazumljivega liturgičnega jezika. Te pomankljivosti se danes zavedajo vsi dušni pastirji, zato so med njimi močni klici po »ljudski« liturgiji, po »ljudski« maši, po dvojezičnosti liturgije. Ni dovolj v naših dneh, da se vernikom v domačem jeziku oznanja samo evangelij, treba je več. Treba je, da se tudi ostali deli liturgije, ki so po svojem značaju vloga ljudstva, opravijo v jeziku, ki ga ljudstvo razume. Klici so tako nujni in utemeljeni, da jim je prisluhnil tudi vesoljni cerkveni zbor. Vprašanje liturgičnega jezika je res zapleteno, ker so razlogi za in proti, da se ohrani latinščina kot liturgični jezik, vendar upati smemo, da bo po dolgih in temeljitih debatah toliko dozorelo, da se odstrani pregrada liturgičnega jezika, v kolikor je resna ovira, da verniki ne najdejo stikov s Kristusom, živečim v liturgiji.

Po naših župnijah imamo ob nedeljah tiho mašo z zborovskim ali ljudskim petjem v domačem jeziku. Veliko se je že govorilo in pisalo o tem surogatnem petju. Imamo tudi predpise, kako naj se s primerno izbranimi pevskimi vložki spremlja sv. dejanje, ki se vrši pri oltarju. Na žalost so stare tradicije tako ukoreninjene, da se novi predpisi le počasi uveljavljajo. Preteklo bo še mnogo časa, preden bodo prešli v meso in kri naših organistov-samoukov in pevcev, ki večinoma sami ne znajo kritično izbirati pesmi, ki naj se pojejo. Še vedno so pogostni primeri, ko evharistično liturgijo motijo nepravilno izbrane pesmi. Da se te motnje odstranijo, je treba, da jih čutijo duhovniki sami in da postanejo zadeva kanonične vizitacije.

Dalje se morajo energično uveljaviti novi predpisi, ki branijo, da bi se liturgija smela mešati z ljudsko pobožnostjo.

Tudi ne smemo raznih izvenliturgičnih oblik evharističnega češčenja istovetiti ali tudi samo mešati z evharistično liturgijo. Prvih ne smemo zanemarjati. Cerkev jih je odobrila in priporočila. Gojiti jih moramo, toda pametno. Vedeti moramo, da so med obema znatne razlike. Izvenliturgične oblike evharističnega češčenja zahtevajo od nas adoracijo, meditacijo,

kontemplacijo, dočim je evharistična liturgija po svojem značaju polna dinamike in tudi nas navaja k aktivnosti.

Končno je racionalistična teologija in kateheza pri tolmačenju evharistične skrivnosti prezrla, kar je poglavitno in bistveno. Evharistija je dana, da z njo gojimo, utrjujemo in poglobljamo versko, duhovno in nadnaravno življenje. Seveda je prav, da evharistijo razložimo tudi filozofsko, kolikor je to mogoče našemu omejenemu razumu, vendar je taka razlaga povsem drugotnega pomena in ne doseže svojega cilja. Evharistija je predmet vere in ne vede in filozofije. Evharistična kateheza naj se torej trudi, da evharistijo izčrpno a obenem preprosto razloži kot daritev in duhovno hrano, le tako se ji bo morda posrečilo, da duše življenjsko poveže s Kristusom, ki je umrl in vstal in je, poveličan v evharistiji, hrana Božjega življenja v dušah.

c) Poveličani Kristus je Kralj vekov. Živi na Božji desnici in z Božjo močjo je pričujoč povsod v času in prostoru. To so čutili že v apostolski dobi. Zato je starozavezno soboto, ki je bil dan počitka, zamenjal dan Gospodov, dies Domini. Slovenci ga imenujemo nedelja. Naziv je vzet, kakor vidimo, iz starozavezne miselnosti.

Vsi dnevi so Gospodovi, toda prvi dan v tednu je njegov na poseben način. Ta dan je Gospod s svojim vstajenjem in s poslanjem Sv. Duha dovršil naše odrešenje, ki je novo stvarjenje. Kristjani so ta dan že od vsega začetka obhajali z evharistično liturgijo, kakor vemo iz Apd. Evharistija jim je bila spomin na Gospodovo odrešilno delo, na njegovo smrt, vstajenje in poveličanje. Unde et memores ejusdem Christi Filii tui Domini nostri tam beatae passionis, nec non ab inferis resurrectionis sed et in coelos gloriosae ascensionis, pravimo v anamnezi, najstarejši evharistični molitvi. Dies Domini je torej dies eucharisticus.

Prvotno je bila evharistija vezana na nedeljo. Evharistična liturgija je nedeljska liturgija. Dnevi med tednom so dobili evharistično liturgijo šele pozneje. Imenovali so jo »privatno«, ker je ni obhajala farna skupnost ampak samo zasebniki. Nedeljska evharistična liturgija je prvotna. Izdelana je čudovito lepo. V njej stopa pred svoje ljudstvo poveličani Kristus s svojo Božjo močjo. V naših dneh ji Cerkev posveča posebno pažnjo že od dni sv. Pija X. Očistila jo je raznih primesi, ki so ji bile v prejšnjih časih dodane sicer dobronamerno, a se je pokazalo, da so lik Kristusa Odrešenika zabrisavale in njegovo

Božjo moč izpodkopavale. Nedeljska liturgija danes spet blesti v svojem prvotnem sijaju in upamo, da bo še bolj zablestela.

V zvezi s tem bomo razumeli, da je nedeljska liturgija za krščanstvo temeljnega pomena. Z njo krščanstvo stoji in pade.

Koliko je med ljudstvom še živega krščanstva, spoznamo po nedelji. Kako je naš čas in naša družba razkristjanjena, lahko ugotovimo, ako gledamo, kako se med nami praznuje nedelja. Na delo, na igrišča in zabavišča na razvedrilo v naravo v hribe in k morju hiti sodoben človek, na nedeljo, v kolikor je Gospodov dan, pa pozablja. Nihče ne brani kristjanu izletov in poštenega razvedrila, toda pozabiti ne sme, da je nedelja v prvi vrsti Gospodov dan.

Ko je papež Janez XXIII, napovedal II. vatikanski vesoljni cerkveni zbor, je zapisal, da je naloga Cerkve, da v žile sodobnega sveta vlije večne, oživljajoče, Božje energije evangelija. Jasno je da bo Cerkev modernemu človeku dovedla Božje energije samo, ako ji bo uspelo, da bo krščansko ljudstvo privedla h Kristusu po praznovanju nedelje in z njo združene evharistične liturgije.

Poklicani smo, da pri tej duhovni operaciji dobro pripravljene sodelujemo s Cerkvijo tudi mi. Dobro pripravljene: poglobljene v verske skrivnosti jih moramo nuditi našim vernikom s primernim estetičnim in umetniškim užitek, ki so ga vajeni tudi v svojem civilnem življenju. (Prim. p. H. Schmidt v Gregorianum, vol XXXIX/2, 1958).

FILIP KAVČIČ

»ŽUPSKE SESTRE«

Poslije općeg razlaganja u prošlom broju prelazimo na problem »župskih sestara« u užem smislu. Na redovničku žensku zajednicu, koja stalno boravi u župskom dvoru. A tu stvari nijesu više tako jednostavne. Tu nijesu ni mišljenja jedinstvena. A nijesu jednaka ni iskustva. Negdje su i župnici i sestre zadovoljni; negdje su i nezadovoljni. Ima kritike i razočaranja i na jednoj i na drugoj strani. Nekim župnicima sestre premalo rade, osjetljive su, pretenciozne, rastrošne, skupe, imaju prevelike zahtjeve. Zamjeraju im, da se previše mole. A oni ih nijesu zato pozvali na župu. Sestre se opet, pa i njihova starješinstva, ponekad tuže, da župnici nemaju smisla za zahtjeve redovničkog života, da se za sestre u duhovnom pogledu premalo brinu, da od sestara u kućanstvu previše